

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών *Επιστήμες της Αγωγής*
Κατεύθυνση: *Παιδαγωγική και Διδακτική Πράξη*
Ειδίκευση: *Διοίκηση και Επιμόρφωση στην Εκπαίδευση*
Διδάσκων: Βασίλειος Οικονομίδης, Καθηγητής
Τηλ.: 28310-77657, 6974324979. Email: vasoikon@yahoo.com
Ακαδ. Έτος: 2022 – 2023, Εξάμηνο: Χειμερινό

Μοντέλα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών Περίγραμμα μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η προσέγγιση θεμάτων και ζητημάτων που αφορούν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε οι μεταπτυχιακοί/ες φοιτητές/τριες να αποκτήσουν μία θεωρητική κατάρτιση στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και να μπορούν: να ερευνούν, να σχεδιάζουν, να εφαρμόζουν και να αξιολογούν επιμορφωτικές δράσεις για τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων.

Ενδεικτικές θεματικές ενότητες του μαθήματος:

1. Ορολογία και έννοιες σχετικές με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Διασάφηση σχετικών όρων και εννοιών.
2. Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Αποτελέσματα της επιμόρφωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα.
3. Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών.
4. Τυπολογία επιμόρφωσης.
5. Φορείς επιμόρφωσης.
6. Μοντέλα και μορφές οργάνωσης της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.
7. Αντικείμενα επιμόρφωσης
8. Σχεδιασμός επιμορφωτικών προγραμμάτων.
9. Τεχνικές και μέθοδοι στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.
10. Αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων.
11. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα. Οι φοιτητές/τριες αναλαμβάνουν ένα θέμα είτε ατομικά είτε ανά ομάδες 2-3 προσώπων και το επεξεργάζονται. Παρουσιάζουν την επεξεργασία του θέματος στις επόμενες συναντήσεις. Σε κάθε συνάντηση παρουσιάζονται όλες οι εργασίες (κατά την πρόοδο που έχει συντελεστεί σε αυτές) συζητούνται σχετικές απορίες, τίθενται οι επόμενοι στόχοι, ασκείται εποικοδομητική κριτική. Για κάθε εργασία που παρουσιάζεται διανέμεται σχετικό φυλλάδιο με τα βασικά σημεία της παρουσίασης από το πρόσωπο που την εκπονεί και τηρείται ημερολόγιο του μαθήματος από όλους/ες τους/τις φοιτητές/τριες.

Η τελική αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη την εργασία που θα κατατεθεί, τα φυλλάδια που διανεμήθηκαν, τις παρουσιάσεις των φοιτητών/τριών και τη συμμετοχή τους στις συζητήσεις κατά την παρουσίαση των άλλων εργασιών.

Θέματα εργασιών μπορούν να αποτελέσουν σχετικές ενότητες ή και υποενότητες του μαθήματος, προτάσεις που θα γίνουν από τους/τις φοιτητές/τριες. Οι εργασίες μπορεί να έχουν τον τύπο της βιβλιογραφικής αναδίφησης, αλλά μπορεί να είναι και ερευνητικές (αρχαιακή έρευνα, εμπειρική έρευνα).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αυγητίδου, Σ. (2005). Η έρευνα δράσης ως μέθοδος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Ένα παράδειγμα. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 39, 39-56.
- Βαλμάς, Θ. κ.ά. (2010). *Οδηγός επιμορφούμενων. Πρόγραμμα Εισαγωγικής Επιμόρφωσης*. Αθήνα: Ο.Ε.Π.Ε.Κ.
- Βαλμάς, Θ. & Βεργίδης, Δ. (2011). Οι επιμορφωτικές ανάγκες των νεοδιόριστων δασκάλων. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις* (σσ. 746-762). Αθήνα: Πεδίο.
- Βεργίδης, Δ. κ.ά. (2010α). *Συγκριτική Έκθεση Αποτελεσμάτων της Διερεύνησης Επιμορφωτικών Αναγκών. 6^ο Μέρος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών.
- Βεργίδης, Δ. κ. ά. (2010β). *Η συμβολή της διερεύνησης επιμορφωτικών αναγκών στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Συγκριτική Ερμηνεία Αποτελεσμάτων. 7^ο Μέρος* Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
- Βεργίδης, Δ. κ.ά. (2010γ). *Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανόμενους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς σχολικού έτους 2009-2010. Εξωτερική αξιολόγηση του προγράμματος «Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανόμενους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς σχολικού έτους 2009-2010»*. Αθήνα: Ο.Ε.Π.Ε.Κ.
- Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χρ.κ.ά. ΟΕΠΕΚ (2007α). *Μελέτη: Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ο.Ε.Π.Ε.Κ.
- Βοζαΐτης, Γ. & Υφαντή, Α. (2008). Η κοινωνία της μάθησης και το θεσμικό πλαίσιο για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. *Διοικητική Ενημέρωση*, 44, 68-84. Ανακτήθηκε (3-2-2013) από <http://www.special-edition.gr/DE.htm>
- Γεωργιάδης, Μ. (2004). *Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στην Αγγλία*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Γκότοβος, Αθ. (2009). Διδασκαλεία και πανεπιστημιακό περιβάλλον: Σκέψεις για μια ακαδημαϊκή αξιολόγηση. Στο Ε. Ταρατόρη (Επιμ.), *Πρακτικά του επιστημονικού συνεδρίου «Διδασκαλεία: Παρόν, παρελθόν και μέλλον»* (57-64). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Δ.Ο.Ε. (2010). *Επιμόρφωση* Ανακτήθηκε (9-9-2014) από http://www.doe.gr/index.php?categoryid=17&p2_articleid=6652
- Δούκας, Χ., Βαβουράκη, Α., Θωμοπούλου, Μ., Κούτρα, Χ. & Σμυρνωτοπούλου, Α. (2007). Η προσέγγιση της ποιότητας στην επιμόρφωση: Επιμόρφωση για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και τη βελτίωση του σχολείου. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών θεμάτων*, 13, 113-123. Ανακτήθηκε 3/5/2014 από <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos13/113-123.pdf>
- Καλαϊτζοπούλου, Μ. (2001). *Ο εκπαιδευτικός ως στοχαζόμενος επαγγελματίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Καλογιαννάκης, Μ. & Παπαδάκης, Στ. (2011). Απόψεις νεοδιόριστων εκπαιδευτικών Προσχολικής και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στην εισαγωγική επιμόρφωση στο Περιφερειακό ΕπιμορφωτικόΚέντρο (ΠΕΚ) Κρήτης. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (776-788). Αθήνα: Πεδίο.
- Καλομοίρης, Γρ. (2011). Οι θέσεις της Ο.Λ.Μ.Ε. για την αρχική εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (1131-1145). Αθήνα: Πεδίο.
- Καπαχτσή, Β. & Κακανά, Δ.-Μ. (2013) Επιμορφωτικές δράσεις στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας. «*εκπ@ιδευτικός κύκλος*», 1(2), 170-193.

- Καπαχτσή, Β. & Κακανά, Δ. (2010). Η Συνεργατική Έρευνα Δράσης ως μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών *Action Research in Education*, 1, 40-52. Ανακτήθηκε (3-4-2016) από <http://www.actionresearch.gr/e>
- Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε. (2002). Αρχική κατάρτιση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών: Αξιολόγηση αναγκών και προτεραιοτήτων ατενίζοντας τον 21ο αιώνα. Στο Δ. Ματθαίου (Επιμ.), *Η Εκπαίδευση απέναντι στις προκλήσεις του 21ου αιώνα: Νέες ορίζουσες και προοπτικές*. Αθήνα: Λιβάνης.
- Καρράς, Κ. & Οικονομίδης, Β. (2015). Η επιμόρφωση και η μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα. Στο Καρράς, Κ. & Wolhuter, C. (Επιμ.), *Συστήματα εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στον σύγχρονο κόσμο* (112-152). Αθήνα: Gutenberg.
- Κατσαντά, Π. (2005). *Διερεύνηση επιμορφωτικών αναγκών εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*. Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κατσαρού, Ελ. & Δεδούλη, Μ. (2008). Μ. (2008α), *Επιμόρφωση και Αξιολόγηση στο χώρο της Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Καψάλης, Α. & Ραμπίδης, Κ. (2006) Εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: εσωτερική αξιολόγηση μιας προσπάθειας. *Εκπαίδευση και Επιστήμη*, 3, 257-273.
- Κόκκος, Α. (2005), *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα, Μεταίχμιο.
- Κόμης, Β., Ζαγούρας, Χ., Σκουντζής, Γ., Γουμενάκης, Γ., Σιμωνάκης, Κ., Βούλγαρη, Η., Μισιρλή, Α., Τζαβάρα, Α, Φραγκάκη, Μ. (2014). *Το μικτό μοντέλο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΠΕ 60-70): εννοιολογικός σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή*. Ανακτήθηκε, 28 Ιουνίου, 2015 από <http://www.edc.uoc.gr/~hcicte2014/index.php/2015-01-06-17-10-41>
- Κύρδη, Κ. (2011). Η επιμορφωτική δύναμη των προαιρετικών προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων. Στο Γ. Μπαγάκης (επιμ.), *Θεσμοθετημένες και νέες μορφές επιμόρφωσης: Προς αναζήτηση συνέργειας και καλών πρακτικών*. Ανακτήθηκε (7-5-2014) από: http://www.oepk.gr/pdfs/Vivlio_kales_praktikes.pdf
- Λιοναράκης, Α. & Φραγκάκη, Μ. (2009). Στοχαστικο-Κριτικά Μοντέλα Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Επιμόρφωσης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: μια πρόταση με Πολυμορφική Διάσταση. Στο *8th International Conference in Open & Distance Learning - November 2015, Athens, Greece – PROCEEDINGS* (51-53).
- Λιακοπούλου, Μ. (2010). *Η παιδαγωγική επάρκεια των εκπαιδευτικών. Προϋποθέσεις και αξιολόγηση*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Μαλέτσκος, Α. & Μαστρογιάννης, Α. (2013). Η επιμόρφωση ως μέσο εξέλιξης και επαγγελματικής αναβάθμισης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: Αντιλήψεις, απόψεις και προτιμήσεις τους. *Εκπαιδευτικός κύκλος*, 1 (2), 111-121. Ανακτήθηκε (3/5/2014) από http://www.educircle.kioulanis.gr/images/teuxos/2013/2/teyxos2_6.pdf
- Μαυρογιώργος, Γ. (2011). Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών: Γιατί οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζονται λες και δεν είναι ενήλικες;. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Πεδίο.
- Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.) (2005). *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπαγάκης, Γ. (2011). *Θεσμοθετημένες και νέες μορφές επιμόρφωσης: Προς αναζήτηση συνέργειας και καλών πρακτικών*. Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.
- Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.) (2015). *Μεθοδολογία, πολιτικές, πρακτικές επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού που βασίζονται στο σχολείο*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μπάκας, Θ. (2011). Η διαχρονική εξέλιξη της επιμόρφωσης και της μετεκπαίδευσης των νηπιαγωγών στην Ελλάδα. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (706-715). Αθήνα: Πεδίο.

- Μπατσούτα, Μ & Παπαγιαννίδου, Χ. (2006). Διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των νηπιαγωγών. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 11, 143-158.
- Μπίκος, Κ. (2014). Η εξ αποστάσεως/ηλεκτρονική επιμόρφωση εκπαιδευτικών: μια καινοτομία που ανταποκρίνεται στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Στο Ζ. Παπαναούμ & Μ. Λιακοπούλου (Επιμ.), *Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Εγχειρίδιο επιμόρφωσης* (σσ. 95-124). Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ. – Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών.
- Μπίκος, Κ., & Τζιφόπουλος, Μ. (2013). Η επαγγελματική ανάπτυξη των σύγχρονων εκπαιδευτικών: Μοντέλο εφαρμογής της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *Πρακτικά 7ου Διεθνούς Συνεδρίου «Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση – Μεθοδολογίες Μάθησης* (60-77), Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.
- Μπουζάκης, Σ. & Τζήκας, Χ. & Ανθόπουλος, Κ. (2000). *Η Επιμόρφωση & η Μετεκπαίδευση των Δασκάλων-Διδασκαλισσών & των Νηπιαγωγών στο Νεοελληνικό Κράτος*. Αθήνα: Gutenberg.
- Νάσαινας, Γ. (2010). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της δια βίου εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μπατσιούλας.
- Ξωχέλλης, Π. (2006). *Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ.Δαρδανός.
- Ξωχέλλης, Π. & Παπαναούμ, Ζ. (2000). *Η Ενδοσχολική Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. Ελληνικές εμπειρίες 1997-2000*. Θεσσαλονίκη: ειδική έκδοση ΕΠΕΑΕΚ.
- Ξωχέλλης, Π. (2011). Επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών: έννοια, σκοποθεσία και αναγκαιότητα, φορείς και μορφές. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (593-601). Αθήνα: Πεδίο.
- ΟΕΠΕΚ (2008). *Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.
- Οικονομίδης, Β. (2009). Κίνητρα και προσδοκίες των νηπιαγωγών για τη μετεκπαίδευσή τους. Στο Ε. Ταρατόρη (Επιμ.), *Πρακτικά του Επιστημονικού Συνεδρίου «Διδασκαλεία: Παρόν, Παρελθόν και Μέλλον»* (17-32). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Οικονομίδης, Β. (Επιμ.) (2011). *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Πεδίο.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2010). *Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης 2010-2013: Η συμβολή της διερεύνησης επιμορφωτικών αναγκών στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών-Συγκριτική ερμηνεία αποτελεσμάτων*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Παπαδάκης, Σπ., Παρασκευάς, Α., Τζιμόπουλος, Ν. (2014). *Η αξιοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών: Εμπειρία από τη συνδυασμένη χρήση Moodle, LAMS, BBB / Centra και OpenSim*. Ανακτήθηκε (28-6-2015) από http://hmathia14.ekped.gr/praktika14/Vold/Vold_131_142.pdf
- Παπαδοπούλου, Ρ., Βασάλα, Π. (2010). *Εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μέσω Ηλεκτρονικών Κοινοτήτων Μάθησης*. Ανακτήθηκε (28-6-2015) από <http://mag.e-diktyo.eu/?p=189>
- Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Παπαναούμ, Ζ. (2008). *Για ένα καλύτερο σχολείο: Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Ανακτήθηκε (12/5/2014) από <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/369/105.pdf>
- Πατούνα, Α. κ.ά. (2005). Τα μαθήματα Παιδαγωγικής στα προγράμματα σπουδών και ο διαγωνισμός του Α.Σ.Ε.Π.: Ενδείξεις για τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών. Στο Γ. Μπαγάκης (Επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού* (263-275). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σταμέλος, Γ. & Μπαρτζάκη, Μ. (2011). Ο ρόλος του σχολικού συμβούλου στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: πραγματικότητα και δυνατότητες. Στο Β.

- Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (789-800). Αθήνα: Πεδίο.
- Ταρατόρη, Ε. (2000). *Η επιμόρφωση από την σκοπιά των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Θεσ/νίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Τρούλης, Γ. (1985). *Η διαρκής επιμόρφωση των Ελλήνων εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Δίπτυχο.
- Τρούλης, Γ. (2003). Η μετεκπαίδευση των δασκάλων: Ιστορικο-κριτική προσέγγιση και προοπτικές. Στο Α. Χουρδάκης, Ν. Παπαδογιαννάκης, Ν. Ανδρεαδάκης & Α. Πεδιάδης (Επιμ.), *Πρακτικά Ημερίδας. Από τα Διδασκαλεία Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών στα Διδασκαλεία Μετεκπαίδευσης* (67-78). Ρέθυμνο: Ατραπός.
- Υφαντή, Α. & Βοζαΐτης, Γ. (2011). Ο ρόλος της επιμόρφωσης και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών στη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (628-638). Αθήνα: Πεδίο.
- Υφαντή, Α. & Καραντζής, Ι. (2007). Διερευνώντας τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη διά βίου μάθηση σε σχολεία της Ελλάδας. *Επιστήμες Αγωγής*, 1, 23-44.
- Φραγκούλης, Ι. & Βαλκάνος, Ευθ. (2011). Διερεύνηση απόψεων των εκπαιδευτικών για τον τρόπο επιμόρφωσής τους στο Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο (ΠΕΚ) Πάτρας. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (763-775). Αθήνα: Πεδίο.
- Φώκιαλη, Π., Ράπτης, Ν. (2008), *Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ερευνητική προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη, Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηγιάννη, Α. (2008). *Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: ΕΚΚΕ-Κέδρος
- Χατζηδήμου, Δ. (2007). Μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών. Στο Π. Ξωχέλλης (Επιμ.) *Λεξικό της Παιδαγωγικής* (451-454). Θεσ/νίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηδήμου, Δ. (2009). Τα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης σήμερα: μία εκπαιδευτικο-πολιτική προσέγγιση. Στο Ε. Ταρατόρη (Επιμ.), *Πρακτικά του Επιστημονικού Συνεδρίου «Διδασκαλεία: Παρόν, Παρελθόν και Μέλλον»* (43-56). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηδήμου, Δ. & Στραβάκου, Π. (2003). *Τα ΠΕΚ ως φορείς θεσμοθετημένης επιμόρφωσης και η συμβολή τους στη διδακτική πράξη*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηπαναγιώτου, Π. (2001). *Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών: Ζητήματα Οργάνωσης, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Day, Chr. (2003). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της δια βίου μάθησης*. (Μτφρ.: Α. Βακάκη). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (2008). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών*. (Μτφρ.: Π. Χατζηπαντελή) Αθήνα: Πατάκη.
- Neave, N. (1998). *Οι εκπαιδευτικοί: προοπτικές για το εκπαιδευτικό επάγγελμα στην Ευρώπη*. (Μτφρ.: Μ. Δεληγιάννη). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ξενόγλωσση

- Alba, G. D. & Sandberg, A. (2006). Unveiling Professional Development: A Critical Review of Stage Models. *Review of Educational Research*, 76(3), 383-418.
- Angelides, P., Evangelou, M. & Leigh, J. (2005). "Implementing a collaborative Model of Action Research for Teacher Development". *Educational Action Research*, 13, (2): 275-290.
- Ayers, D. (2011). A critical realist orientation to learner needs. *Adult education Quarterly*, 61(4), 341-357.
- Bower, M., Dalgarno, B., Kennedy, G., Lee, M., Kenney, J. (2015). *Design and implementation factors in blended synchronous learning environments: Outcomes from a cross – case analysis*. Ανακτήθηκε, 28 Ιουνίου, 2015 από <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131515000755>
- Claxton, G.(1999). *Wise Up: The Challenges of Lifelong Learning*. London: Bloomsbury.

- Craft, A..(2000). *Continuing Professional Development: A Practical Guide for Teachers and Schools*.London: Routledge.
- Darling-Hammond, L. & Lieberman, A. (Eds.) (2012). *Teacher Education around the World*. Routledge.
- Darling-Hammond, L., & Richardson, N. (2009). Teacher learning: What matters? *Educational Leadership*, 66(5), 46–53.
- Darling-Hammond, L., Wei, R. C., Andree, A., Richardson N., & Orphanos, S. (2009). *Professional learning in the learning profession: A status report on teacher development in the United States and abroad*. Dallas, TX: National Staff Development Council.
- Day, C. & Sachs, J. (2005). *International Handbook on the Continuing Professional Development for Teachers*. Milton Keynes: Open University Press.
- Eraut, M. (1988). Inservice teacher education. In M. Dunkin (Ed.) *The International Encyclopedia of Teaching and Teacher Education* (730-743). NY: Pergamon.
- Eurydice (2009) *Key Data on Education in Europe*. Brussels.
- ETUCE (2008). *Teacher Education in Europe. An ETUCE Policy Paper*. Brussels: ETUCE.
- Gewirtz, S., Mahony, P., Hextall, I. & Cribb, A. (Eds.) (2008). *Changing Teacher Professionalism: International Trends, Challenges and Ways Forward*. London: Routledge.
- Goodall, J., Day, C., Lindsay, G., Muijs, D. & Harris, A. (2005). *Evaluating the impact of Continuing Professional Development (CPD)*. London: DfES. Retrieved (20-3-2014) from www.education.gov.uk/research/data/uploadfiles/RR659.pdf
- Guskey, T. (2000a). *Evaluating Professional Development*. Thousand Oaks: Sage Corwin.
- Guskey, T. (2000b). Does it make a difference? Evaluating professional development. *Educational Leadership*. 59 (6), pp. 45 – 51.
- Guskey, T. (1995) Professional Development in Education: In Search of the Optimal Mix. In *Professional Development in Education: New Paradigms and Practices*. (Guskey, T. & Huberman, M. Eds.) New York: Teachers College Press. Pp 114 – 132.
- Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society: education in the age of Insecurity*. London: Teacher College Press.
- Hayes, D. (1995). In-service Teacher Development: Some basic principles. *ELT Journal*, 49(3), 253-261.
- Hayes, D., (Ed.) (1997). *In-service Teacher Development: International perspectives*. Hemel Hempstead, Herts.: Prentice Hall.
- Head, K. & Taylor, P. (1997) *Readings in Teacher Development*. Oxford: Heinemann.
- Hiebert, J., Morris, A.K., Berk, D., & Jansen, A. (2007) Preparing teachers to learn from teaching. *Journal of Teacher Education*, 58(1), 47.
- Jensen, K. (2007). The Desire To Learn: An Analysis of Knowledge-Seeking Practices Among Professionals. *Oxford Review of Education*, 33(4), 489-502.
- Karagiorgi, Y. & Symeou, L. (2007). Teachers’ in-service training needs in Cyprus. *European Journal of Teacher Education*, 30(2), 175-194.
- Karras, K. & Oikonomidis, V. (2015) In-service teachers’ education in Greece. In Karras, K. & Wolhuter, C. (Eds.), *International Handbook of Teacher Education Training and Re-training systems in Modern World* (153-189). London: HM Studies & Publishing.
- Karras, K. & Wolhuter, C.C. (Eds.) (2010). *International handbook of teacher education*. Athens: Atrapos
- Karras, K. & Wolhuter, C. (Eds.) (2015). *International Handbook of Teacher Education Training and Re-training systems in Modern World*. London: HM Studies & Publishing.
- Kwakman, K. (2003). Factors Affecting Teachers’ Participation in Professional Learning Activities. *Teaching and Teacher Education*, 19, 149-170.
- Lieberman, A. (1996). Practices that support teacher development transforming conceptions of professional learning. In M. McLaughlin & Oberman (Eds.), *Teacher learning: new policies, new practices* (185-201). London: Teacher College Press.

- Lieberman, A. & Miller, L. (2000). Teaching and Teacher Development: A New Synthesis for a New Century. In Brandt, R. (Ed.), *Education in a New Era*, (47-66) Alexandria, VA: ASCD..
- Malderez, A. & Wedell, M. (2007). *Training Teachers: Processes and Practices*. Continuum.
- Neil, R. (1986). Current Models and Approaches to In-service Teacher Education. *British Journal of In-Service Education*, 12(2), 58-67, DOI: 10.1080/0305763860120202
- OECD (2005). *Teachers Matter, Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*. Paris : OECD.
- Olapiriyakul, K., & Scher, J. M. (2006). A guide to establishing hybrid learning courses: Employing information technology to create a new learning experience, and a case study. *The Internet and Higher Education*, 9(4), 287-311.
- Padwad, A. & Dixit, K. K. (2008). Impact of Professional Learning Community Participation on Teachers' Thinking About Classroom Problems. *TESL – EJ*, 12(3). Retrieved (20-3-2014) from www.teslj.org/wordpress/issues/volume12/ej47/ej47a10/
- Pask, R. & Joy, B. (2008). *Mentoring-Coaching: A Guide for Education Professionals*. Milton Keynes: Open University Press.
- Rooney, J. E. (2003). *Blending learning opportunities to enhance educational programming and meetings*. *Association Management*, 55(5), 26-32.
- Robert Houston, W. (Ed.), (1990). *Handbook of Research on Teacher Education*. New York: Macmillan.
- Sargent, T. C. and E. Hannum(2009) Doing More with Less: Teacher Professional Learning Communities in Resource-Constrained Primary Schools in Rural China. *Journal of Teacher Education*, 60(3), 258-276.
- Shohel, M. (2012). *Open and distance learning for teachers' professional development: The English in Action (EIA) Model for the Global South*. Ανακτήθηκε (28-6-2015) <http://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/32518.pdf>
- Shulman, L.S. & Shulman, J.H. (2004). How and what teachers learn: Shifting perspective. *Journal of Curriculum Studies*, 36(2), 256-271.
- Sparks, D. & Susan Loucks-Horsley, S. (1989). Five Models of Staff Development. *Journal of Staff Development*, 10(4), Retrieved (2-7-2016) from <http://www.nsd.org/educatorindex.htm>
- Tanner, R. and Green, C. (1998) *Tasks for Teacher Education*. Harlow, Essex: Addison Wesley Longman.
- Thaine, C. (2010) *Teacher Training Essentials: Workshops for Professional Development*. Cambridge University Press.
- Van Eekelen, I. M., Vermunt, J. D. & Boshuizen, H. P. A. (2006). Exploring Teachers' Will to Learn. *Teaching and Teacher Education*, 22, 408-423.
- Yoon, K. S., Duncan, T., Lee, S. W.-Y., Scarloss, B., & Shapley, K. (2007). Reviewing the evidence on how teacher professional development affects student achievement (Issues & Answers Report, REL 2007–No. 033). Washington, DC: U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Regional Educational Laboratory Southwest. Retrieved (3-6-2015) from <http://ies.ed.gov/ncee/edlabs>
- Wan, S. W-Y., & Lam, P. H-C. (2010). Factors Affecting Teachers' Participation in Continuing Professional Development (CPD): from Hong Kong Primary School Teachers' Perspectives. An unpublished paper presented at AERA Annual Meeting, Denver, Colorado, 30 April – 4 May 2010. Retrieved (2-3-2014) from www.eric.ed.gov/PDFS/ED509923.pdf
- Warren-Little, J. (1999). Organizing schools for teacher learning. In Darling-Hammond, L. & Sykes, G. (Eds.) *Teaching as the Learning Profession: Handbook of Policy and Practice*. San Francisco: Jossey Bass.
- Wilson, L, & Easen, P. (1995). 'Teacher Needs' and practice development: implications for in-classroom support. *British Journal of In – service Education*, 21(3), 273 – 284.

- Wilson, S. M., & Berne, J. (1999). Teacher learning and the acquisition of professional knowledge: An examination of research on contemporary professional development. In Iran-Nejad, A. & Pearson, P. D. (Eds.), *Review of Research in Education*, 24, 173-209.
- Woodall, D. (2012). *Blended learning strategies: Selecting the Best Instructional Method*. Retrieved (20-6-2015) from http://skilltech.pl/wp-content/uploads/2014/03/Blended_Learning_Strategies.pdf
- Woodward, T. (2004) *Ways of Working with Teachers*. Kent: TW Publications.

Βασική ορολογία

- Επιμόρφωση: νοείται μια συνεχής και επαναλαμβανόμενη διαδικασία, συστηματικά οργανωμένη που βαδίζει παράλληλα με την επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη του εκπαιδευτικού.
- Μετεκπαίδευση: η επιλεκτική διαδικασία εξειδίκευσης των μετεκπαιδευομένων ώστε να μπορούν αν αναλάβουν άλλους ρόλους και θέσεις στην εκπαίδευση.
- Εξ αποστάσεως επιμόρφωση: η εκπαιδευτική διαδικασία στην οποία ένα σημαντικό μέρος της διδασκαλίας παρέχεται από τον επιμορφωτή που βρίσκεται μακριά από τον επιμορφωμένο χωρικά και ενδεχομένως και χρονικά.
- e-learning ηλεκτρονική μάθηση: η εκπαιδευτική διαδικασία που στηρίζεται ως επί το πλείστον στη χρήση τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών. Σχεδόν πάντα συνδέεται με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- Εξομοίωση: διαδικασία που αφορά την συμπλήρωση των βασικών γνώσεων που διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί από τις βασικές τους σπουδές και οδηγεί σε αναβάθιση του επαγγελματικού τους status.
- Εκπαίδευση ενηλίκων: εκπαιδευτικές δραστηριότητες και διαδικασίες που απευθύνονται σε ενήλικες.
- Συνεχιζόμενη εκπαίδευση: η δυνατότητα συμπλήρωσης της εκπαίδευσης των ατόμων στο πλαίσιο των επαγγελματικών τους (κυρίως) αναγκών που παρέχεται με σύντομα συνήθως επιμορφωτικά προγράμματα μέσα από τα οποία επιχειρείται η λύση προβλημάτων από τον χώρο της εργασίας.
- Διαβίου εκπαίδευση: Η συνεχής αναζήτηση γνώσεων, εκπαιδευτικών εμπειριών με στόχο την προσωπική βελτίωση του ανθρώπου όχι μόνο ως επαγγελματία, αλλά ως συνολικής προσωπικότητας.
- Μεταπτυχιακές σπουδές: κύκλος σπουδών μετά τη λήψη του βασικού πτυχίου που οδηγεί τους φοιτητές στη βαθύτερη εξειδίκευση και κατανόηση συγκεκριμένων επιστημονικών κλάδων και στην προετοιμασία τους για διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας.

Προσεγγίσεις για την επιμόρφωση

1. Προσέγγιση θεραπείας των ελλείψεων: Ο εκπαιδευτικός έχει επιστημονικές, γνωστικές, παιδαγωγικές ελλείψεις και μέσω της επιμόρφωσης επιχειρείται να καλυφθούν. Κεντρικός σχεδιασμός, συγκεντρωτισμός.
2. Αναπτυξιακή προσέγγιση: Ο εκπαιδευτικός αναπτύσσεται ως επαγγελματίας που έχει λόγο για το έργο του, αναστοχάζεται πάνω σε αυτό, το κατανοεί και το αλλάζει.
3. Προσέγγιση κριτικής διερεύνησης: Ο εκπαιδευτικός χειραφετείται, συνειδητοποιεί την επίδραση κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών παραγόντων στο έργο του, αναλαμβάνει δράση για τον μετασχηματισμό της κοινωνίας και του σχολείου.

Μορφές οργάνωσης επιμορφωτικών προγραμμάτων

Κριτήρια κατάταξης:

1. Οργανωτική δομή: συγκεντρωτικό, αποκεντρωτικό, αυτοδιοικούμενο πρόγραμμα
2. Φάση επαγγελματική: εισαγωγική, ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση
3. Διάρκεια: βραχείας, μέσης, μακράς διάρκειας
4. Περιοδικότητα; Εφάπαξ, περιοδική
5. Χαρακτήρας συμμετοχής: προαιρετική, υποχρεωτική
6. Χαρακτηριστικά επιμορφωθέντων: εκπαιδευτικοί, διοικητικά στελέχη, ειδικότητες
7. Χρόνος διεξαγωγής: εντός/εκτός χρόνου εργασίας
8. Πλαίσιο διεξαγωγής: εντός/εκτός σχολείου, επικεντρωμένα στο σχολείο.

Μοντέλα επιμορφωτικών προγραμμάτων

1. Προγράμματα με επίκεντρο τον εκπαιδευτικό: Έμφαση στο προσωπικό στοιχείο, στη διερεύνηση των ψυχοδυναμικών φαινομένων που χαρακτηρίζουν τη διδασκαλία. Ο εκπαιδευτικός εμπλέκεται ως πρόσωπο στην εκτέλεση του επαγγέλματός του και η προσωπικότητά του επηρεάζει τη διαμόρφωση της επαγγελματικής του συμπεριφοράς. Επομένως, η έμφαση σε αυτόν θα οδηγήσει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής του πράξης.

Προγράμματα ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών στις ανθρώπινες σχέσεις, στην επικοινωνία, σε θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας των μαθητών σε θέματα προκαταλήψεων κ.ά.

Προγράμματα συμβουλευτικής των εκπαιδευτικών με στοχο τη συνεργασία του εκπαιδευτικού με άλλους επιστήμονες και επαγγελματίες της υγείας και της αγωγής, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην εργασία του.

Προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης με εστίαση στον εκπαιδευτικό. Δίδεται σημασία στο πρόσωπο του εκπαιδευτικού, στα βιώματα, στις απόψεις του, στο «ποιος» είναι αυτός που διδάσκει, μελετάται η ζωή και η σταδιοδρομία του για να αναπτυχθεί ως άνθρωπος.

2. Προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης με επίκεντρο το σχολείο: Το σχολείο τίθεται στο κέντρο και συνδέεται η επαγγελματική ανάπτυξη με την αναμόρφωση του σχολείου.

Μοντέλο επιμόρφωσης με βάση το σχολείο (ενδοσχολική επιμόρφωση που ανταποκρίνεται στα συγκεκριμένα προβλήματα του σχολείου).

Μοντέλο επιμόρφωσης με επίκεντρο το σχολείο (εξωσχολική επιμόρφωση που προσπαθεί να ανταποκριθεί στα προβλήματα του σχολείου)

Περιορισμός των δυνατοτήτων επιμόρφωσης σε θέματα από επιστήμονες, αλλά στοχευμένη παρέμβαση στα προβλήματα.

Προγράμματα του τρόπου διοίκησης του σχολείου: Αντικείμενα: επίλυση αναγκών, τρόπος διοίκησης, δυναμική της ομάδας, επίλυση συγκρούσεων κ.ά.

Προγράμματα σύνδεσης σχολείου και κοινότητας: Στόχος η βελτίωση της ζωής στην κοινότητα και στο σχολείο. Αντικείμενα: αντιμετώπιση ανισοτήτων, διαφορετικότητας, προκαταλήψεων, στερεοτύπων.

Προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης μέσω της αυτοαξιολόγησης σχολικής μονάδας και εκπαιδευτικού. Κεντρική ιδέα: μέσα από τις αξιολογικές συνεργατικές διαδικασίες εντοπίζουμε ανάγκες και τις καλύπτουμε.

Προγράμματα συνεργασίας του σχολείου με άλλους φορείς (πανεπιστήμια, χώρους μη τυπικής μάθησης, π.χ. μουσεία κέντρα πολιτισμού) με στόχο την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και τη συνακόλουθη θετική επίδραση στη σχολική τάξη.

3. Προγράμματα με επίκεντρο το εκπαιδευτικό προσωπικό. Έμφαση στη συνεργασία μεταξύ συναδέλφων, έμφαση στις μεταξύ τους σχέσεις που γίνονται όχημα επιμόρφωσης.

Δίκτυα εκπαιδευτικών, Δίκτυα σχολείων: ενασχόληση γύρω από θέματα κοινού ενδιαφέροντος, επικέντρωση σε ένα θέμα, εισαγωγή κριτικού φίλου.

Κύκλοι μελέτης εκπαιδευτικών, Ομάδες αυτομόρφωσης: επιλογή με βάση τα κοινά ενδιαφέροντα, συναντήσεις, ανταλλαγές απόψεων.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ως εκπαίδευση ενηλίκων.

Βασικές αρχές

1. Οι ενήλικοι είναι φορείς γνώσεων και εμπειριών.
2. Οι ενήλικοι θέλουν να έχουν ενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία.
3. Οι ενήλικοι έχουν αναπτύξει τη δική τους προσωπική θεωρία με την οποία προσεγγίζουν την πραγματικότητα.
4. Οι ενήλικοι αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα ζητήματα και δυσκολίες στη μαθησιακή και αναπτυξιακή τους πορεία λόγω των πολλών ρόλων που επιτελούν.

Τεχνικές και μέθοδοι στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Εισήγηση από τον επιμορφωτή

Επίδειξη από τον επιμορφωτή ή (σπανιότερα) από κάποιον επιμορφωνόμενο.

Παρακολούθηση διδασκαλίας (δια ζώσης ή βιντεοσκοπημένης)

Μικροδιδασκαλία-Προσομοιωτική διδασκαλία: ένας επιμορφωνόμενος παρουσιάζει σε μικρό χρονικό διάστημα μία διδασκαλία και οι υπόλοιποι αποτελούν τη σχολική τάξη με διαφορετικούς βαθμούς εμπλοκής.

Εργαστήρια (π.χ. πειραματισμών, θεατρικού παιχνιδιού κ.ά.)

Εργασία σε ομάδες που ασχολούνται με το ίδιο ή με διαφορετικά θέματα.

Σχέδια εργασίας σχετικά με θέματα που αφορούν τη συγκεκριμένη κάθε φορά επιμόρφωση.

Μορφή διερεύνησης

1. Μελέτη περίπτωσης (π.χ. περιστατικό αρνητικών σχέσεων μεταξύ μαθητών)
2. Λύση προβλήματος (π.χ. κακές επιδόσεις μαθητών)
3. Λήψη απόφασης (π.χ. τιμωρία ή απαλλαγή μαθητών που υπέπεσαν σε παράπτωμα)
4. Τεχνική κρίσιμων περιστατικών (π.χ. καταγραφή των σκέψεων που θα έκανε ο εκπαιδευτικός αν ήταν στη θέση ενός άλλου προσώπου που εμπλέκεται στο κρίσιμο περιστατικό).

Παιχνίδι ρόλων: διαμόρφωση σεναρίου, επιλογή ρόλων, ενσυναίσθηση, θεατρική πράξη.

Προσομοίωση μιας κατάστασης που συμβαίνει στο σχολείο χωρίς να προχωρούμε στην υπόδυση ρόλων.

Αυτοαναφορικά κείμενα: ημερολόγια, αφηγήσεις, αυτβιογραφία του εκπαιδευτικού με την επεξεργασία των οποίων αντιλαμβάνεται τους κώδικες ανάλυσης που υιοθετεί, τις παραδοχές του.

Καταιγισμός ιδεών, ιδεοθύελλα γύρω από τη βασική έννοια (π.χ. ξένος) ενός θέματος συζήτησης (π.χ. διαπολιτισμική εκπαίδευση).

Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε φορείς και πολιτισμικούς ή άλλους χώρους.

Αξιοποίηση προσωπικού φακέλου διδασκαλίας (portfolio), καταγραφών της διδασκαλίας με τα επιτυχημένα, αποτυχημένα, ουδέτερα στοιχεία της, με τα ζητήματα συζήτησης που προέκυψαν.

Έρευνα δράση για την αντιμετώπιση ενός ζητήματος (π.χ. η δημοκρατική συμπεριφορά των μαθητών/των εκπαιδευτικών) με «παρέμβαση» στην πραγματική σχολική ομάδα. Χρήση διευκολυντών.

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση με συναντήσεις κατά αραιά χρονικά διαστήματα ή καθόλου (π.χ. σπουδές δια αλληλογραφίας). Συνδέεται πολλές φορές με την βασισμένη στα ηλεκτρονικά μέσα εκπαίδευση/μάθηση (e-learning).

Μεικτή μέθοδος.

Σχεδιασμός επιμορφωτικών προγραμμάτων

Τύποι σχεδιασμού ανάλογα με το ποιος σχεδιάζει την επιμόρφωση

Συγκεντρωτικός: από τον κεντρικό επιμορφωτικό φορέα,

Αποκεντρωτικός: από περιφερειακά κέντρα μετά από εντολή και βασικές κατευθύνσεις του κεντρικού επιμορφωτικού φορέα,

Αυτοεπιμορφωτικός: από τους ίδιους του ενδιαφερόμενους (εκπαιδευτικούς ή σχολεία) χωρίς συμμετοχή του κεντρικού επιμορφωτικού φορέα.

Βασικά σημεία σχεδιασμού επιμορφωτικού προγράμματος:

- Ανίχνευση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών
- Εντοπισμός των νέων στοιχείων που χρειάζεται να γνωρίσουν οι εκπαιδευτικοί
- Καθορισμός σκοπού και στόχων του επιμορφωτικού προγράμματος
- Προσδιορισμός χρονικής διάρκειας, χρόνου διεξαγωγής, αριθμού εκπαιδευτικών, κριτηρίων επιλογής εκπαιδευτικών.
- Επιλογή περιεχομένου επιμόρφωσης: θεματικές και θέματα
- Επιλογή επιμορφωτών
- Επιλογή των ενδεικνυόμενων μορφών και τεχνικών επιμόρφωσης
- Εξασφάλιση της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής
- Εξασφάλιση της οικονομικής κάλυψης (αυτοχρηματοδοτούμενα προγράμματα)
- Θέματα αξιολόγησης των συμμετεχόντων
- Αρχικό και τελικό πρόγραμμα δράσεων και συνολικής υλοποίησης του προγράμματος
- Καθορισμός των πτυχών και των κριτηρίων αξιολόγησης του προγράμματος.
- Εφαρμογή επιμορφωτικού προγράμματος
- Αξιολόγηση του επιμορφωτικού προγράμματος

Στοιχεία επιτυχίας επιμορφωτικού προγράμματος

Ανταπόκριση στις ανάγκες των εκπαιδευτικών
Ενεργός συμμετοχή
Σύνδεση θεωρίας και πράξης
Αναστοχαστική διεργασία
Δημιουργία κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος
Διευκόλυνση με γραφειοκρατικές ενέργειες της συμμετοχής και μάθησης

Αξιολόγηση επιμορφωτικού προγράμματος

Τρεις μορφές αξιολόγησης (αρχική, διαμορφωτική, τελική)
Τι αξιολογείται;
Επίτευξη σκοπών και στόχων προγράμματος
Συμμετοχή (προθυμία, συνέπεια, αλληλεπίδραση επιμορφωνόμενων)
Οι θεματικές που προσεγγίστηκαν (σύνολο, συνοχή)
Εκπαιδευτικό υλικό που παρουσιάστηκε και διανεμήθηκε
Μέθοδοι και τεχνικές που εφαρμόστηκαν
Καταλληλότητα χώρου και εξοπλισμού
Παροχή ικανοποιητικών υποστηρικτικών υπηρεσιών
Εκτιμήσεις, απόψεις των εκπαιδευτικών
Αντιμετώπιση προβλημάτων
Αλλαγή τρόπου λειτουργίας του σχολείου
Διάχυση της επιμόρφωσης
Ζήτηση και άλλων επιμορφώσεων (επανάληψη, συνέχιση)

Επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί διάκεινται θετικά προς την επιμόρφωσή τους θεωρώντας την ως στρατηγικής σημασίας και αναγκαία για την αντιμετώπιση των παιδαγωγικών τους ελλείψεων και την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών τους, αλλά και για τη συμπλήρωση των ελλειπών ψυχοπαιδαγωγικών γνώσεων που έλαβαν κατά τις βασικές σπουδές τους. Υποστηρίζουν ότι μέσω της επιμόρφωσης θα καλύψουν τις παιδαγωγικές τους ελλείψεις και θα μπορέσουν να ανταποκριθούν καλύτερα στο εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό έργο τους και στις προκλήσεις της σχολικής ζωής.

Οι επιμορφώσεις που έχουν παρακολουθήσει θεωρούν είτε ότι τους έχουν βοηθήσει λίγο ως προς το έργο τους, αλλά όχι στον μέγιστο βαθμό που θα επιθυμούσαν κάτι τέτοιο, είτε ότι δεν τους έχουν βοηθήσει καθόλου.

Περισσότερο επείγουσα θεωρούν την επιμόρφωσή τους σε θέματα Διδακτικής Μεθοδολογίας, Ψυχολογίας και διαχείρισης της σχολικής τάξης και ακολούθως σε θέματα επιμόρφωσης στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα. Σημαντική επίσης αναδεικνύεται η διάθεσή τους για επιμόρφωση σε θέματα σχολικής ζωής και συνεργασίας με τους γονείς, αντιμετώπισης παιδιών από διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα και παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς και ειδικές ανάγκες, ένταξης των ΤΠΕ στην παιδαγωγική διαδικασία.

- Υποστηρίζουν ότι η επιμόρφωση θα πρέπει:

A) να είναι συνδεδεμένη με τη σχολική πράξη,

B) να εμπλέκει ενεργά τους επιμορφωνόμενους στις διαδικασίες προγραμματισμού, υλοποίησης και αξιολόγησής της και να αξιοποιούνται οι εμπειρίες, οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους ακολουθώντας τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθησης ,

Γ) να είναι προαιρετική,

Δ) να παρέχεται σε μία ποικιλία προγραμμάτων και γνωστικών αντικειμένων,

E) να διεξάγεται εντός του σχολικού ωραρίου,

Στ) να παρέχει σχετική βεβαίωση παρακολούθησης ή πιστοποιητικό στους επιμορφωνόμενους,

Ζ) να ασκείται τόσο από επαρκείς επιμορφωτές ποικίλων χαρακτηριστικών : πανεπιστημιακούς, ειδικούς, σχολικούς συμβούλους, εκπαιδευτικούς με εμπειρία,

Η) να είναι καλά οργανωμένη χρησιμοποιώντας σύγχρονες μορφές, όπως το μεικτό μοντέλο επιμόρφωσης.

Αντικείμενα επιμόρφωσης

Γνωστικά αντικείμενα (σύγχρονες κατακτήσεις της επιστήμης κατά κλάδο, παροχή νέων γνώσεων, τεχνικές συγκεκριμένων επιστημονικών όψεων π.χ. ιδιότητες υλικών).

Διδακτική Μεθοδολογία (μέθοδοι, αρχές, μορφές, τεχνικές διδασκαλίας, ειδική διδακτική μαθημάτων, σχέδια διδασκαλίας, εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις π.χ. βιωματική μάθηση, διαφοροποιημένη διδασκαλία, αξιοποίηση διδακτικών εγχειριδίων, κατανόηση αναλυτικών προγραμμάτων, αξιολόγηση μαθητή, διδασκαλίας, αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικού, σύνδεση διδασκαλίας με θεωρίες μάθησης, αντιμετώπιση μαθησιακών δυσκολιών, νέες διδακτικές χρήσεις π.χ. Τ.Π.Ε., διαπολιτισμική εκπαίδευση κ.ά.).

Ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση (θέματα ψυχικής ανάπτυξης των μαθητών, δυναμική της σχολικής ομάδας, σχέσεις μεταξύ των μαθητών, σχέσεις μαθητών και εκπαιδευτικού, συγκρούσεις στο σχολείο, εκφοβισμός, συμπεριληπτική εκπαίδευση, αντιμετώπιση του διαφορετικού, επίδραση των κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων στη ζωή των μαθητών και του σχολείου, σχέσεις με τους γονείς, εκπαιδευτικές ανισότητες κ.ά.).

Αναπτυξιακές ανάγκες εκπαιδευτικών (επιβεβαίωση του νοήματος που έχει το επάγγελμα, επαγγελματική ικανοποίηση και αυτονομία, κριτική προσέγγιση και αναστοχασμός, δημιουργικότητα εκπαιδευτικών, επαγγελματική εξουθένωση, ενίσχυση θετικής αυτοαντίληψης, ανανέωση ενδιαφέροντος κ.ά.).

Διοικητικά θέματα (κανονισμοί και νομικό πλαίσιο της εκπαίδευσης, επίλυση προβλημάτων, διαχείριση οικονομικών πόρων, διοίκηση προσωπικού και σχολικών μονάδων, υποστήριξη προγραμμάτων, επιμορφωτικές προσπάθειες, συμβουλευτική, εκπαίδευση ενηλίκων, αξιολόγηση εκπαιδευτικού και σχολικής μονάδας, σχεδιασμός και συντονισμός εκπαιδευτικού έργου κ.ά.).

Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Αποτελέσματα της επιμόρφωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα.

- Βελτίωση εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Βελτίωση σχολικού κλίματος
- Εισαγωγή σύγχρονων πρακτικών
- Ανανέωση εκπαιδευτικής πράξης
- Εκσυγχρονισμός του σχολείου
- Βελτίωση επίδοσης μαθητών
- Ανανέωση του υπηρετούντος εκπαιδευτικού προσωπικού
- Αύξηση του κύρους της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού